

POSTANOWIENIE

Dnia 23 listopada 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Roman Kuczyński (przewodniczący)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku Z. I.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o wysokość świadczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 23 listopada 2011 r.,
zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 30 czerwca 2011 r.,

I. oddala zażalenie,

II. przyznaje adw. J. S. od Skarbu Państwa (kasa Sądu Apelacyjnego) tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł powiększoną o podatek od towarów i usług.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 30 czerwca 2011 r. Sąd Apelacyjny, działając na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c., odrzucił skargę kasacyjną Z. I. od wyroku tego Sądu z dnia 7 grudnia 2010 r. zapadłego w sprawie o wysokość świadczenia.

Sąd Apelacyjny wskazał, że w skardze kasacyjnej pełnomocnik wnioskodawcy określił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 143.729 zł, podając w piśmie z dnia 6 czerwca 2011 r., że składa się na nią kwota 129.395 zł stanowiąca różnicę pomiędzy świadczeniem rentowym jakie wnioskodawca powinien otrzymywać w latach 1991-2008 a świadczeniem faktycznie otrzymanym za ten okres oraz kwota 14.334 zł obliczona zgodnie z art. 22 k.p.c. jako suma świadczeń rentowych za okres jednego roku w zaokrągleniu do jednego złotego (12 miesięcy x 1.194,48 zł).

W ocenie Sądu Apelacyjnego skarga kasacyjna jest niedopuszczalna, gdyż wartość przedmiotu zaskarżenia obliczona na podstawie art. 22 k.p.c. jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych (art. 398² § 1 k.p.c.). Sąd drugiej instancji wskazał, że wysokość świadczenia rentowego wnioskodawcy ustalona decyzją organu rentowego z dnia 20 marca 2008 r. wyniosła 1.078 zł. Nawet przy założeniu, że wysokość świadczenia rentowego żadanego przez wnioskodawcę wynosi 1.578 zł, to różnica pomiędzy świadczeniem żądanym a wypłaconym w skali jednego roku wynosi 6.000 zł (1.578 zł - 1.078 zł x 12 miesięcy).

W zażaleniu na powyższe postanowienie wnioskodawca zarzucił naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, a mianowicie: 1) art. 25 § 1 i 2 oraz art. 26 w związku z art. 368 § 2 w związku z art. 398² § 1 w związku z art. 398⁴ § 3 i art. 398⁶ § 2 i w związku z art. 398²¹ k.p.c., poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie skargi kasacyjnej za niedopuszczalną z uwagi na to, że nie spełnia wymogów formalnych określonych w art. 398² § 1 k.p.c., gdyż wartość przedmiotu zaskarżenia w niniejszej sprawie, będącej sprawą z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych wynosi 6.000 zł, a więc jest niższa od kwoty 10.000 zł, podczas gdy wartość przedmiotu zaskarżenia w niniejszej sprawie wynosi 147.000 zł i taka też kwota została wskazana przez pełnomocnika wnioskodawcy w piśmie z dnia 6 czerwca 2011 r., gdyż jest to kwota wskazana jako wartość przedmiotu sporu (również jako wartość przedmiotu zaskarżenia w apelacji) i wartość ta nie została sprawdzona przez Sąd pierwszej instancji w trybie art. 25 § 1 i § 2 k.p.c., w związku z powyższym pozostała aktualna w postępowaniu apelacyjnym i kasacyjnym, a tym samym zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest dopuszczalna; 2) z ostrożności procesowej - art. 19 § 1

i 2 w związku z art. 21 i w związku z art. 22 w związku z art. art. 368 § 2 w związku z art. 398²¹ w związku z art. 398⁶ § 2 w związku z art. 398⁴ § 3 k.p.c., poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie i ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia w niniejszej sprawie jedynie w oparciu o art. 22 k.p.c., podczas gdy w jej stanie faktycznym wartość przedmiotu sporu/zaskarżenia należało obliczyć zgodnie z art. 21 k.p.c., zliczając należne już świadczenie (za okres poprzedzający wniesienie odwołania) oraz wartość przedmiotu sporu obliczoną dla świadczeń przyszłych w myśl art. 22 k.p.c., gdyż żądanie przedstawione w odwołaniu wnioskodawcy obejmowało także świadczenia, które powinny być spełnione w czasie poprzedzającym jego wniesienie.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, a w konsekwencji przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie do art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Z uwagi na zakres dopuszczalności skargi kasacyjnej w sprawach o prawa majątkowe strona zobowiązana jest do oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 398⁴ § 2 zdanie pierwsze k.p.c.). Z kolei treść art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. nakłada na sąd drugiej instancji oraz Sąd Najwyższy obowiązek dokonania kontroli dopuszczalności skargi jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia przysługującego poza tokiem instancji i weryfikacji z urzędu wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia w celu wyeliminowania przypadków nieprawidłowego oznaczenia tej wartości w

zamiarze zapewnienia sobie dostępu do postępowania kasacyjnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2006 r., IV CZ 34/06, Lex nr 200867 i orzeczenia tam powołane). Dlatego w judykaturze Sądu Najwyższego zdecydowanie przeważa stanowisko, że obowiązek oznaczenia w postępowaniu kasacyjnym wartości przedmiotu zaskarżenia nie może - ze względu na dopuszczalność skargi kasacyjnej uzależnioną od tej wartości - ograniczać się jedynie do wskazania kwoty przekraczającej kwotę decydującą o dopuszczalności skargi, lecz powinien być rozumiany jako zobowiązanie do wykazania podstaw, na których opiera się wyliczenie, adekwatnych do przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2007 r., II UZ 30/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 54 i orzeczenia tam powołane). Z tego właśnie względu Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 20 maja 2011 r. zwrócił skargę kasacyjną wraz z aktami sprawy i zobowiązał Sąd drugiej instancji do sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia, a w konsekwencji ustalenia, czy nadzwyczajny środek zaskarżenia w postaci skargi kasacyjnej istotnie jest dopuszczalny. Natomiast zaprezentowany przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 20 października 2008 r., I PZ 26/08 (OSNP 2010 nr 5-6, poz. 67) pogląd, do którego odwołuje się skarżący, wyrażony został z powołaniem się na wcześniejsze orzecznictwo pochodzące z okresu, w którym od nieprawomocnego wyroku sądu odwoławczego przysługiwała kasacja będąca zwykłym środkiem zaskarżenia przysługującym w toku instancji. Dlatego stanowisko to - jako niepoparte przekonującymi argumentami wpływającymi z aktualnie obowiązującego stanu prawnego - nie jest aprobowane przez skład rozpoznający niniejsze zażalenie.

Przepis art. 476 § 2 i 3 k.p.c. wyjaśnia ustawowe pojęcia spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych, stanowiąc w § 2 pkt 2, iż należą do nich między innymi sprawy, w których wniesiono odwołanie od decyzji organów rentowych, dotyczących emerytur i rent. Zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) w tych sprawach wyznaczony jest zatem w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 601), a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego, określonego zakresem odwołania od decyzji organu rentowego do sądu (por.

postanowienie z dnia 11 kwietnia 2006 r., II UZ 1/06, niepublikowane). Przedmiotem decyzji organu rentowego było przeliczenie pobieranego przez wnioskodawcę świadczenia rentowego. Sprawa o wysokość renty jest sprawą o świadczenie, w której dopuszczalność skargi kasacyjnej zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia (por. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 1997 r., II UZ 36/97, OSNAPiUS 1998 nr 8, poz. 256). Wartość przedmiotu zaskarżenia w takiej sprawie stanowi obliczona stosownie do wskazań zawartych w art. 22 k.p.c. (świadczenia powtarzające się) różnica pomiędzy hipotetyczną wartością renty, jaką skarżący otrzymywałby, gdyby jego żądanie ustalenia wysokości świadczenia rentowego zostało uwzględnione, a wartością renty pobieranej (tak również w postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 1997 r., II UKN 40/96, OSNAPiUS 1997 nr 16, poz. 301, z dnia 18 października 2000 r., II UZ 123/00, OSNAPiUS 2002 nr 15, poz. 370, z dnia 23 listopada 2007 r., II UZ 30/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 54). Wartością przedmiotu sporu w sprawie wszczętej odwołaniem wnioskodawcy od decyzji organu rentowego była więc różnica pomiędzy sumą świadczeń rentowych za jeden rok wedle żądania wnioskodawcy a sumą świadczeń za jeden rok w kwotach ustalonych przez organ rentowy. W toku postępowania pierwszoinstancyjnego wnioskodawca kwoty te określił odpowiednio na: 1.578 zł oraz 1.078 zł, a różnicę między nimi na kwotę 500 zł (por. wyliczenie na k. 50 i 248 akt, na które powołuje się skarżący). Powoduje to, że określona w taki sposób przez skarżącego wartość przedmiotu sporu za okres jednego roku, stanowiąca jednocześnie wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną, w oczywisty sposób jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych, a jej oznaczenie na kwotę wyższą nie może być uznane za skuteczne dla uznania dopuszczalności tej skargi. Pozostaje ono bowiem w zupełnym oderwaniu od określonej przez skarżącego różnicy pomiędzy żadaną wysokością świadczenia emerytalnego a wysokością wypłacaną przez organ rentowy za okres jednego miesiąca.

Nie są również zasadne zarzuty zażalenia w zakresie niezastosowania przez Sąd drugiej instancji art. 21 k.p.c., poprzez ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia wyłącznie na podstawie art. 22 k.p.c., a nieuwzględnienie w niej wartości świadczeń rentowych za okres poprzedzający wniesienie odwołania od

decyzji organu rentowego (art. 19 § 1 k.p.c.). Kwestia ta znalazła swoje rozstrzygnięcie w judykaturze Sądu Najwyższego, w której przyjmuje się, że w sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe żądanie podwyższenia pobieranego świadczenia za okres wcześniejszy od objętego zaskarżoną decyzją nie jest roszczeniem odrębnym i art. 21 k.p.c. nie ma zastosowania, a wartość przedmiotu sporu (zaskarżenia) ustala się na podstawie art. 22 k.p.c. (por. postanowienia z dnia 21 kwietnia 2005 r., I UZ 76/04, OSNP 2006 nr 3-4, poz. 66; z dnia 2 marca 2011 r., II UZ 3/11, LEX nr 844749; z dnia 20 lipca 2011 r., II UZ 23/11, niepublikowane). Jest tak dlatego, że żądanie wyrównania świadczenia za okres poprzedzający złożenie wniosku nie jest samodzielnym roszczeniem o roszczenie pieniężne w rozumieniu art. 19 § 1 k.p.c., ale jest objęte żądaniem o ponowne obliczenie renty i przysługuje pod warunkiem zaistnienia okoliczności określonych w art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej. W związku z tym nie podlega ono zliczeniu na zasadzie określonej w art. 21 k.p.c. z kwotą wynikającą z ustalenia wartości przedmiotu sporu na podstawie art. 22 k.p.c.

Z powyższych względów zażalenie podlega oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.